



ORUÇ YALNIZ ALLAH İÇİN

قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ،
شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ رَسُولُهُ، وَأَقَامِ الصَّلَاةَ،
وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ.“

Abdullah'ın (b. Ömer) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, Kâbe'yi hacetmek ve Ramazan orucunu tutmak.”

(M113 Müslim, İmân, 21)



عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ قُرَيْشًا كَانَتْ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِصِيَامِهِ حَتَّى فُرِضَ رَمَضَانُ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "مَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْهُ، وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرْهُ."



عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَالٍ، كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ."



عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلَاثٍ: صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرُكُوعِي الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ.



عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ، شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ، صَلَاةُ اللَّيْلِ."



Hiz. ÂiŖe (ra) anlatıyor: “..KureyŖliler câhiliye döneminde ÂŖûrâ günü oruç tutarlardı. Sonra Resûlullah da (sav) Ramazan orucunun farz kılınığı zamana kadar bu orucun tutulmasını emretti. (Ramazan orucu farz kılınıca) Resûlullah (sav), “(ÂŖûrâ orucunu) dileyen tutsun, dileyen tutmasın.” buyurdu.

(B1893 Buhâri, Savm, 1)



Eb Eyyb el-Ensâri'nin (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) Ŗyle buyurmuŖtur: “Her kim Ramazan orucunu tutar, sonra buna Ŗevval ayında altı gün daha eklerse bütün yıl oruç tutmuŖ gibi olur.”

(M2758 Müslim, Sıyâm, 204)



Eb Hüreyre (ra) anlatıyor: “Bana dostum (Resûlullah) (sav)  Ŗey tavsiye etti: Her ay  gün oruç tutmak, iki rekât kuŖluk namazı kılmak ve uyumadan önce vitir namazı kılmak.”

(B1981 Buhâri, Savm, 60)



Eb Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) Ŗyle buyurmuŖtur: “Ramazan ayından sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem'de (tutulan oruçtur). Farz namazdan sonra en faziletli namaz ise gece namazıdır.”

(M2755 Müslim, Sıyâm, 202)



Saçı sakalı karışmış Necidli bir adam Resûlullah'a gelir. Sesinin uğultusu işitilir fakat ne söylediği anlaşılmaz. Nihayet Resûlullah'a yaklaşır. İslâm'ın ne olduğunu öğrenmek isteyince, Peygamber Efendimiz ile arasında şöyle bir konuşma geçer:

–*Günde beş vakit namaz kılmaktır.*

–Kılmam gereken başka namaz var mı?

–*Hayır, ama nafîle kılabilirsin. Bir de Ramazan ayında oruç tutmaktır.*

–Tutmam gereken başka oruç var mı?

–*Hayır, ama nafîle oruç tutabilirsin.*

Daha sonra Peygamberimiz (sav) o adama zekât vermekten bahseder.

Adam:

–Vermem gereken başka bir şey var mı? der. Allah Resûlü cevap olarak:

–*Hayır, ama sadaka verebilirsin, buyurur.*

Bu adam, “Vallahi, bundan ne fazla, ne de eksik yapacağım.” diyerek Peygamber Efendimizin yanından ayrılır. Bunun üzerine Resûlullah Efendimiz, “Eğer sözünde durursa kurtuluşa erdi.” der.¹

Allah Resûlü'nün bu şahsa verdiği cevapta oruç, kurtuluş sebeplerinden ikincisidir. Bir başka hadisine göre ise oruç, İslâm binasını oluşturan beş esastan biridir: “İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, Kâbe'yi hacetmek ve Ramazan orucunu tutmak.”²

Bir şeyden uzak durmak, bir şeye karşı kendini tutmak, engellemek anlamına gelen oruç ibadetinin, değişik biçimlerde de olsa hemen bütün din ve kültürlerde var olduğu görülmektedir. Bazılarına göre belirli bir süre yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durma; bazılarına göre perhiz yapma, belirli yiyecekleri yememe; diğer bazılarına göre de sükût etme gibi şekillerde yerine getirilir. Tevbe maksadıyla oruç tutanlar olduğu gibi kefaret, arınma ve matem amacıyla da oruç tutanlar bulunmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm'de geçmiş ümmetlere de orucun farz kılındığı³ haber verilerek orucun vazgeçilmez kadim bir ibadet olduğuna işaret edilmiştir.

İslâm tarihinde Hz. Peygamber ve Müslümanların tuttıkları ilk oruç,

¹ M100 Müslim, İmân, 8.
² M113 Müslim, İmân, 21.
³ Bakara, 2/183.



Âşûrâ orucudur. Aslında Âşûrâ orucu, Medine'deki yahudiler tarafından tutulmaktaydı. Onlar Âşûrâ gününü bayram olarak kutluyorlar ve o günü oruçlu geçiriyorlardı. Muhtemelen Hz. İbrâhim'den kalma bir gelenek olmalı ki, câhiliye döneminde başta Kureyşliler olmak üzere bazı Arap kabileleri de bu orucu tutmaktaydılar. Hatta Peygamber Efendimizin hicretten önce Mekke'de Âşûrâ orucu tuttuğu gibi hicretten sonra Medine'de de bu orucu tuttuğu rivayet edilmiştir.⁴ Efendimiz Medine'ye geldiğinde yahudilerin Âşûrâ gününde oruç tuttuklarını görünce onlara bu orucu neden tuttuklarını sormuş, yahudiler, Allah'ın Musa Peygamber ve İsrâiloğullarını bu günde kurtardığını, Musa Peygamber'in o günde şükür maksadıyla oruç tuttuğunu, kendilerinin de bu konuda Hz. Musa'ya uyduklarını söylemişlerdir. Allah Resûlü de, "Biz Musa'ya sizden daha yakınız ve bunu yapmaya daha lâyıkız." diyerek Müslümanlara Âşûrâ gününde oruç tutmalarını emretmiştir.⁵

Allah Resûlü ile birlikte Müslümanlar da Ramazan orucunun farz kılındığı zamana kadar Âşûrâ orucu tutarlardı. Ramazan orucunun farz kılınmasından sonra artık Âşûrâ orucunu tutmak, insanların arzusuna bırakıldı. Hz. Âişe bu süreci şöyle anlatmaktadır: "Kureyşliler câhiliye döneminde Âşûrâ günü oruç tutarlardı. Sonra Resûlullah da (sav) bu orucun tutulması emretti, tâ ki Ramazan orucunun farz kılındığı zamana kadar. (Ramazan orucu farz kılınca) Resûlullah (sav), "(Âşûrâ orucunu) dileyen tutsun, dileyen tutmasın." buyurdu.⁶

Hanım sahâbî Rübeyyi' bnt. Muavviz, Müslümanlar için orucun ilk şekli olan Âşûrâ orucuyla ilgili şu hatırasını anlatmaktadır: "Allah Resûlü, Âşûrâ gününün sabahı Medine'nin etrafındaki ensarın köylerine, 'Kim oruçlu olarak güne başlamışsa, orucunu tamamlasın. Kim de oruç tutmayarak güne başlamışsa, gününü (oruçlu olarak) tamamlasın.' diye haber göndermişti. Biz bundan sonra hem kendimiz oruç tuttuk hem de mümkün olduğunca küçük çocuklara oruç tutturduk. Oruç günlerinde biz hanımlar mescide gider, yavrularımıza renkli yünlerden oyuncaklar hazırlar, onlardan biri açlığını hatırlayıp yiyecek için ağladığında ona iftar zamanına kadar (oyalanması için) bunları verirdik."⁷

Âşûrâ orucunun Muharrem ayının onuncu günü tutulan bir oruç olduğu âlimlerin büyük çoğunluğu tarafından söylenmiştir.⁸ İbn Abbâs'a Peygamber Efendimizin hangi günde oruç tuttuğu sorulunca onuncu günde,⁹ diğer bir rivayette de dokuzuncu günde oruç tuttuğunu söylemiştir.¹⁰ Pey-

⁴ B2002 Buhârî, Savm, 69.

⁵ M2658 Müslim, Sıyâm, 128;

B2004 Buhârî, Savm, 69.

⁶ B1893 Buhârî, Savm, 1.

⁷ M2669 Müslim, Sıyâm, 136.

⁸ AU11/166 Aynî, *Umdetü'l-kârî*, XI, 166.

⁹ T755 Tirmizî, Savm, 50.

¹⁰ M2664 Müslim, Sıyâm,

132.



gamber Efendimize, yahudi ve hıristiyanların bu günü yücelttikleri (ve onuncu gününde tuttuklarını ima edilince) o da, “İnşallah gelecek yıl biz de (Muharrem’in) dokuzunda oruç tutalım.” demişti. Ancak ertesi yıl gelmeden Allah Resûlü vefat etti.¹¹ Ancak Allah Resûlü’nün yahudilere benzememek için müminlere tek gün değil Âşûrâ gününe Muharrem’in dokuzuncu veya on birinci gününü de ekleyerek en az iki gün oruç tutmalarını tavsiye ettiği de rivayet edilmiştir.¹² Peygamber Efendimizin ne zaman oruç tuttuğunu rivayet eden İbn Abbâs’ın da, “Dokuzuncu ve onuncu günleri oruç tutarak yahudilere muhalefet ediniz.” dediği nakledilmiştir.¹³ Dolayısıyla Resûl-i Ekrem’in yahudileri taklit etmemek ve başka hurafelerinin İslâm bünyesine girmesine engel olmak için sadece Âşûrâ günü değil, Muharrem’in dokuz ve onuncu ya da on ve on birinci günlerinde oruç tutmalarını tavsiye ettiği anlaşılmaktadır.

Medine yıllarında Hz. Peygamber ve ashâbı oruç ibadetini bu şekilde yerine getirirlerken, Ramazan orucunu emreden ilk âyetler inmiştir: “Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidiye verir. Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa (meselâ, fidyeyi fazla verirse) o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”¹⁴ Bu âyetler, müminlere belli bir esneklik ve muhayyerlik tanımıştır. Buna göre hasta ya da yolcu olanlar Ramazan orucunu daha sonraki bir zamanda tutabilirlerdi. Bir süre sonra ilâhî hikmetin gereği olarak oruç ibadetinde yeni bir düzenleme yapılmıştır.

Oruç âyetindeki,¹⁵ “ve ale’llezîne yutikûnehû” (oruca gücü yetmeyenler) ifadesi, hem oruca güç yetiremeyenler hem de zorlukla güç yetirenler anlamına gelmektedir. Bu nedenle ilk zamanlarda sahâbe-i kirâmdan dileyen oruç tutmuş, dileyen ise tutmamış ve bunun yerine tutmadıkları gün sayısınca fidiye vermiştir. Daha sonra ise, “...içinizden kim bu aya ulaşırsa, onu oruçla geçirsin...”¹⁶ âyetiyle oruç ibadeti Ramazan ayına erişen herkes için farz kılınmıştır. Böylece bir önceki âyetlerde de belirtilen yolculuk ve hastalık durumu dikkate alınmış ve bu durumdaki kişilerin sıhate veya yurduna kavuştuklarında orucu kaza etmelerine ruhsat verilmiştir. Yine oruç tutamayacak kadar güçsüz ve yaşlı olanların tutamadıkları günler karşılığında fakirleri doyurmalarına ilişkin izin, geçerliliğini korumuştur.¹⁷

¹¹ M2666 Müslim, Sıyâm, 133; M2445 Ebû Dâvûd, Sıyâm, 65.

¹² HM2154 İbn Hanbel, I, 240.

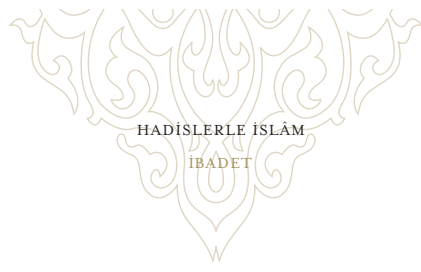
¹³ T755 Tirmizî, Savm, 50.

¹⁴ Bakara, 2/183-184.

¹⁵ Bakara, 2/184.

¹⁶ Bakara, 2/185.

¹⁷ D507 Ebû Dâvûd, Salât, 28.



Bunun yanında bazı hadislere göre, “Allah, yolcudan namazın yarısını ve (yolculuk esnasında) oruç yükümlülüğünü kaldırmıştır. Hamile ve çocuk emziren kadınlara da (daha sonra tutmaları için) ruhsat vermiştir.”¹⁸ Buna göre Ramazan’da hasta olanlar, hamile ve emziren bayanlar tutamadıkları günleri Ramazan’dan sonra kaza ederler. Oruç tutamayacak kadar yaşlanmış veya iyileşmeleri söz konusu olmayan hastalar ise oruç tutmanın mânevî zevkenden mahrum olmaktadır. Onların bu mahrumiyetini kısmen de olsa telâfi etmek için Yüce Allah fidye vermelerini emretmiştir.

Oruç ibadetinde üçüncü bir değişiklik daha yapılmıştır. İlk zamanlarda Ramazan orucu tutanlar gece uyumadıkları müddetçe yiyebiliyor, içebiliyor, eşleriyle birlikte olabiliyorlardı. Ama uyuduklarında bu fiiller kendilerine sonraki günün akşamına kadar haram oluyordu. Bir gün Kays b. Sırma adındaki sahâbî yorgun argın evine geldi. Namazını kıldıktan sonra uyuyakaldı. Uyandığında sabah olmuştu. O zamanki uygulamaya göre, gecenin bir vakti uyduğunda artık bir şey yiyip içilemiyordu. Kays yorgunluğunun üstüne aç bir hâlde sabaha çıkmıştı. Peygamber Efendimiz Kays’ı bitap bir hâlde görünce sordu: “Ne oluyor, seni çok bitap görüyorum?” Kays ise olanı biteni anlattı. Yorgunluğun ve açlığın üstüne iftar edemeden ikinci günün orucuna başladığından dert yandı.¹⁹ Benzer bir olay da Hz. Ömer’in başına gelmişti.²⁰ Bunun üzerine Cenâb-ı Hak şu âyeti indirdi: “Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helâl kılındı. Onlar, size örtüdürlükler, siz de onlara örtüsünüz. Allah, kendinize zulmetmekte olduğunuzu bildi de tevbenizi kabul edip sizi affetti. Artık eşlerinize yaklaşın ve Allah’ın sizin için yazıp takdir etmiş olduğu şeyi arayın. Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye (tan yeri ağarınca) kadar yiyin için. Sonra da akşama kadar orucu tam tutun. Bununla birlikte siz mescitlerde itikâfta iken eşlerinize yaklaşmayın. Bunlar, Allah’ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. Allah, kendine karşı gelmekten sakınsınlar diye, âyetlerini insanlara böylece açıklar.”²¹ Bu âyetle artık Ramazan orucu bugünkü şeklini almış oluyordu.

Bu âyetlerin inişinden sonra sahâbe-i kirâmdan bazıları ilk zamanlarda imsak vaktinin tam olarak ne zaman olduğu konusunda tereddüt yaşadılar. Âyetteki beyaz ve siyah iplik ifadelerinden ne kastedildiğini tam olarak anlayamadılar. Onlardan imsak vaktinin gerçekten beyaz ve siyah ipliklerle belirlenebileceği kanaatinde olan, beyaz ve siyah ipliği yastığının altına koyanlar da vardı.²² Kaynaklarımızda bu konu ile ilgili aktarılan bilgiler sahâbenin bu konudaki ilginç girişimlerini ve Peygamber Efendi-

¹⁸ N2279 Nesâî, Sıyâm, 51.

¹⁹ B1915 Buhârî, Savm, 15; D2314 Ebû Dâvûd, Sıyâm, 1; T2968 Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân, 2: HM22475 İbn Hanbel, V, 247.

²⁰ HM22475 İbn Hanbel, V, 247.

²¹ Bakara, 2/187.

²² B4509 Buhârî, Tefsîr, (Bakara) 28.



mizin onları kırmadan, gücendirmeden nasıl eğittiğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Cömert sahâbî Adî b. Hâtim anlatıyor: “... *Sabahın beyaz ipliği (aydınlığı) siyah ipliğinden (karanlığından) ayırt edilinceye kadar yiyin için...*”²³ âyeti nâzil olunca bir beyaz bir de siyah ip aldım. Onları yastığımın altına koydum, (ama) aralarını ayıramadım. Bunu Resûlullah’a (sav) arz ettim. Efendimiz güldü ve ‘*Yastığın gerçekten geniş ve uzunmuş! Ondan kastedilen sadece gece ve gündüzdür.*’ dedi.”²⁴

Hız. Peygamber Ramazan orucu dışında da ashâbını bazı günlerde oruç tutmaya teşvik etmiştir. Bu şekilde sair zamanlarda da orucun sabır, paylaşma ve ibadet ikliminden istifade etme fırsatı doğmuştur. Dolayısıyla bu günler, inananların Rablerine karşı hatalarını telâfi etmeleri için bahşedilmiş lütulardır. Bu anlamda Allah Resûlü Ramazan ayından sonraki Şevval ayında oruç tutulması ile ilgili olarak, “*Her kim Ramazan orucunu tutar, sonra buna Şevval ayında altı gün daha eklerse bütün yıl oruç tutmuş gibi olur.*”²⁵ buyurmuştur.

Allah Resûlü ashâbına her ay üç gün oruç tutmalarını tavsiye ediyordu. Bazen kamerî ayların on üç, on dört ve on beşinde de oruç tutmalarını istiyordu. Bu günlere dolunayın parlak olmasından dolayı ak günler (eyyâm-ı bîd) denilirdi. Sözü nü sakınmadan söylemesiyle bilinen Ebû Zer’den nakledilen hadiste şöyle buyrulmuştur: “Resûlullah (sav) ayın on üç, on dört ve on beşine denk gelen ak günlerde (eyyâm-ı bîdde) oruç tutmamızı bize emretti.”²⁶ Ebû Hüreyre’den nakledilen, “Bana dostum (Resûlullah) (sav) üç şey tavsiye etti: Her ay üç gün oruç tutmak, iki rekât kuşluk namazı kılmak ve uyumadan önce vitir namazı kılmak.”²⁷ şeklindeki rivayetten de Allah Resûlü’nün bir ay içinde üç gün oruç tutmayı tavsiye ettiği anlaşılmaktadır. Hız. Âişe’ye de, “Allah Resûlü ayın hangi günlerinde oruç tutardı?” diye sorulunca da, “Allah Resûlü orucu ayın hangi gününde tuttuğuna çok aldırılmazdı.” cevabını vermiştir.²⁸

Hız. Peygamber, pazartesi ve perşembe günlerinde oruç tutmayı da tavsiye etmiştir. Hız. Âişe’nin naklettiğine göre, Allah Resûlü pazartesi ve perşembe oruçlarını dört gözle beklerdi.²⁹ Resûlullah’ın, “*Ameller pazartesi ve perşembe günleri Allah’a arz olunur. Ben amelimin arzı sırasında oruçlu olmayı isterim.*”³⁰ ve “*İnsanların amelleri pazartesi ve perşembe günleri olmak üzere her hafta iki defa arz olunur ve her mümin kula mağfiret buyrulur. Yalnız din kardeşi ile aralarında düşmanlık bulunan kul müstesna! (Onlar hakkında), ‘Bu iki kişiyi (barışa) dönünceye kadar bırakın ya da geciktirin, denilir.*”³¹ ha-

²³ Bakara, 2/187.

²⁴ D2349 Ebû Dâvûd, Sıyâm, 17.

²⁵ M2758 Müslim, Sıyâm, 204.

²⁶ N2425 Nesâî, Sıyâm, 84.

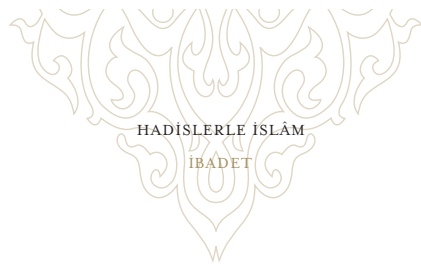
²⁷ B1981 Buhârî, Savm, 60.

²⁸ M2744 Müslim, Sıyâm, 194.

²⁹ T745 Tirmizî, Savm, 44.

³⁰ T747 Tirmizî Savm, 44.

³¹ M6547 Müslim, Birr, 36.



dislerinde pazartesi ve perşembe günlerinde oruç tutmanın faziletine ve hikmetine işaret edilerek bu günlerde oruç tutmanın güzel bir nafîle olduğu anlatılmaktadır. Yine Peygamber Efendimize pazartesi günü oruç tutmak hakkında soru sorulduğunda, “Ben o gün doğdum, bana o gün vahiy geldi.”³² buyurmasında da özellikle pazartesinin güzel günlerin hatırasını yaşatmak için güzel bir fırsat olduğunu göstermektedir.

Peygamber Efendimizin Zilhicce'nin ilk dokuz gününde de oruç tuttuğunu belirten;³³ arefe günü orucunun faziletine ve geçmiş senenin günahlarına kefaret olduğunu bildiren bazı hadisler vardır.³⁴ Ancak Peygamberimize Arafat'ta vakfedeyken süt gönderilmiş ve oruçlu olup olmadığı konusunda ihtilâfa düşen insanların bakışları arasında onu içmişti.³⁵ Hatta Hz. Peygamber'in Arafat'ta bulunanlara, arefe günü orucunu yasakladığına dair rivayetler de vardır.³⁶ Bu rivayetlerden anlaşıldığına göre, Hz. Peygamber bu orucu hacda bulunmayanlar için teşvik etmiştir. Ancak muhtemelen Arafat'ta bulunanların sıcak ve yorgunluktan etkilenmemeleri, bu nedenle dua ve diğer ibadetleri yapmaktan geri kalmamaları için, ayrıca bu gün bayram olarak kabul edildiği için orada oruç tutulmamasının daha uygun olduğuna işaret etmiştir.³⁷

Resûlullah (sav) bazı aylarda da oruç tutmanın faziletli olduğunu belirtmiştir. Muharrem ayında tutulan oruç ile ilgili olarak, “Ramazan ayından sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem'de (tutulan oruçtur). Farz namazdan sonra en faziletli namaz ise gece namazıdır.” buyurmuştur.³⁸ Şâban ayında oruç tutulması ile ilgili olarak Hz. Âişe'den, “Ben Allah Resûlü'nün (sav) kesinlikle Şâban ayında tuttuğundan daha fazla oruç tuttuğu bir ay görmedim. Şâban ayının neredeyse tamamını oruçlu geçirirdi.” rivayeti nakledilmiştir.³⁹ Bunun dışında Kutlu Nebî'nin Ramazan dışında hiçbir ayın tümünü oruçla geçirmedeği rivayet edilmiştir.⁴⁰

Söz konusu rivâyetler bütün olarak ele alındığında Hz. Peygamber'in, senenin büyük çoğunluğunu oruçlu geçirdiği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Halbuki Allah Resûlü bu uygulama ve tavsiyeleri ile oruç tutulabilecek faziletli vakitleri belirtmek istemiş, Müslümanlardan bütün senelelerini oruçlu geçirmelerini beklememiştir. Nitekim kendisi de bu vakitlerde kimi zaman oruç tutmuş, kimi zaman tutmamıştır.

Allah Resûlü bazı faziletli zaman dilimlerini oruçlu geçirmeyi tavsiye ettiği gibi bazı günlerde oruç tutmayı yasaklamıştır. Oruç tutulamayacağı belirtilen günlerden biri Ramazan Bayramı'nın birinci günü, diğeri de

³² M2750 Müslim, Sıyâm, 198.

³³ D2437 Ebû Dâvûd, Sıyâm, 61.

³⁴ M2747 Müslim, Sıyâm, 197.

³⁵ B1661 Buhârî, Hac, 88.

³⁶ D2440 Ebû Dâvûd, Sıyâm, 63.

³⁷ İF4/238 İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, IV, 238.

³⁸ M2755 Müslim, Sıyâm, 202.

³⁹ M2722 Müslim, Sıyâm, 176.

⁴⁰ M2724 Müslim, Sıyâm, 178.

⁴¹ B1993 Buhârî, Savm, 67.



Kurban Bayramı günleridir.⁴¹ Ayrıca Allah Resûlü'nün sadece cuma günlerinde oruç tutulmasından da hoşlanmadığı rivayet edilmiştir. “*Biriniz cumadan bir gün evvel veya bir gün sonra da oruç tutmadıkça sadece cuma günü oruç tutmasın.*”⁴² buyuran Allah Resûlü, cuma gününü haftalık bayram olarak algılandığından dolayı sadece bu gün oruç tutulmasından hoşlanmadığı anlaşılmaktadır. Rahmet Peygamberi muhtemelen Ramazanı dinç olarak karşılamaları için, Müslümanların Ramazan ayının girip girmediği konusunda tereddüt gösterdiklerinde ihtiyatla hareket ederek bir iki gün önce oruç tutmalarını (şek orucu) da uygun görmemiştir.⁴³

Ümmetine çok düşkün olan Hz. Peygamber, iki ya da üç gün iftar etmeden peş peşe tutulan visal orucunu da hoş karşılamazdı ve “*Visal orucu tutmaktan sakının!*” buyururdu. Kendisine, “Ama sen visal orucu tutuyorsun.” denilince Hz. Peygamber, “*Siz bu konuda benim gibi değilsiniz. Ben geceyi geçirirken Rabbim beni doyurur ve susuzluğumu giderir. Siz ancak gücünüzün yeteceği kadar amel üstlenin!*”⁴⁴ buyuran Rahmet Peygamberi, insanın gücü ve takati ölçüsünde ibadet yapmasının gereğine işaret ediyordu. Ramazan dışında dehr orucu (sürekli her gün) tutulmasını da hoş karşılamazdı.

Zâhid sahâbî Abdullah b. Amr b. Âs'ın her gün oruç tuttuğunu haber alan Rahmet Peygamberi ona, “*Gündüz oruç tuttuğun, geceleri de ibadetle meşgul olduğun geldi kulağıma, gerçekten öyle mi?*” diye sorar. Abdullah, “Evet, ey Allah'ın Resûlü!” diye cevap verir. Efendimiz, “*Böyle yapma. Bazen oruç tut, bazen tutma! Gecenin bir kısmında ibadet et, bir kısmında ise uyu! Çünkü vücudunun sende hakkı var, gözünün sende hakkı var, hanımının sende hakkı var, misafirinin sende hakkı var. Her ay üç gün oruç tutman yeterlidir. Çünkü senin için her iyiliğe on kat sevap verilecektir. Bu da yılın tamamını oruçlu geçirmiş olmaktır.*” buyurur. Abdullah, “Ey Allah'ın Resûlü! Benim gücüm kuvvetim yerinde, (daha fazlasını yapabilirim)” der. Bu defa Hz. Peygamber, “*Öyleyse Allah'ın peygamberi Dâvûd (as) gibi oruç tut. Daha fazlasını yapma!*” buyurur. Abdullah, “Allah'ın peygamberi Dâvûd'un (as) orucu nasıldı?” diye sorar. Efendimiz, “*Yılın yarısında oruçlu olmak şeklinde*” diye cevap verir.

Yıllar geçip Abdullah b. Amr yaşlandığında “Keşke, Hz. Peygamber'in (sav) verdiği izni kabul etseydim.” demiştir.⁴⁵

Görüldüğü üzere Yüce Allah, rahmetiyle müminleri, oruca yavaş yavaş alıştırmıştır. Böylece Ramazan orucuna da nihaî şeklini vermiştir. Yüce Allah bu ayda cehennem kapılarını kapatıp şeytanları zincire vurarak atılmış rahmet adımlarına her sene bir yenisini eklemektedir. Sadece

⁴² B1985 Buhârî, Savm, 63.

⁴³ M2518 Müslim, Sıyâm, 21.

⁴⁴ B2567 Müslim, Sıyâm, 58;

B1966 Buhârî, Savm, 49.

⁴⁵ B1975 Buhârî, Savm, 54.

⁴⁶ T765 Tirmizî, Savm, 55.

oruç tutanların geçebilecekleri Reyyân Kapısı oruçluları beklemektedir.⁴⁶